

BESEDNIK.

Kratkočasen in podučen list za slovensko ljudstvo.

Izhaja 10. in 25. vsakega mesca.

Veljá celoletno 2 gold. 50 krajc. — polletno 1 gold. 30 krajc.

List 19.

V Celovcu 10. oktobra 1872.

Rejenka.

(Povest; spisal Andrejčekov Jože.)

(Dalje.)

„Natančnega prav za prav nič ne vem, ker je ranjco Marjaničino mater prenagla smert pokosila in nam ni mogla dosti naznaniti; ali kolikor mi je znano, vam bom razložil. Ta reč bila je tako-le:

Ranjki Petrovec je ravno plot popravljal pri vertu, — če se ne motim, bilo je binkoštno saboto, — jaz sem mu bil pa prinesel domu dva zidarska kladva in železno mrežo za okno v kleti; — potlej sva pa po starej navadi napravila tobak in nekoliko sedela na vertu razgovarjaje se o nekdanjih časih, kajti midva sva bila enake starosti, skupaj sva hodila k izpraševanji k tistemu gospodu fajmoštru, ki so potem v Krašnji umerli, — ti si jih gotovo poznala — Kerštinka, — za Župana so se klicali, če prav pomnim. — V poznejih letih pa sva tudi bila s Petrovcem vedno najboljša prijatelja, ko sva bila že oba oženjena. —

Midva sediva ondi, kar se pripelje po cesti kočija, na Petrovčevem dvorišči pa se ustavi. „Senčaj kaj pa to pomeni?“ pravi Petrovec in obadva stopiva tje. — „Oče!“ pravi kočijaž, „ta-le gospa v kočiji je zelo bolna. Več ne more dalje, toraj prosi, naj bi jo vzeli nekaj časa pod streho, da bi jej odleglo ter bi mogla zopet dalje. Majhino punčiko ima seboj.“ — Petrovec, dober mož, bil je koj pri volji ter pomaga bolni ženi iz kočije, ki je bila že tako slaba, da se je komaj po konci držala, jaz sem pa deklico nesel v naročji, — ravno ta-le Marjanico. Petrovec sicer ni bil premožen, vendar pa je imel pri hiši vse tako čedno uredjeno, da se mu ni bilo treba sramovati pred nobeno gospodo ne. Vedno je rekel: „Snažnost je pri vsaki reči najbolj potrebna!“ zato je pa tudi imel snažno hišico.

Po obleki je bilo znati, da mora biti žena kaka imenitna gospá, ker bila je jako zalo oblečena ter imela na roci zlate perstane z drazimi kameni. — Spravili smo jo v postelj, potem pa je šel Petrovec berž po gospod fajmoštra, jaz pa sem napregel konja ter šel po zdravnika. — Zdravnik naznani, da bolezen ne utegne ravno nevarna biti, vendar pa je rekel, da je treba gospej mirú in dobre strežbe, da se kaj ne shujša. To je terpelo kake štiri dni. Odslej jaz nisem zahajal tje, zatoraj vam bom povedal, kar sem zvedel pozneje od Petrovca samega. — V nedeljo popoldne pokliče gospa Petrovca in gospod fajmoštra, ki so bili ravno nazoči, k

sebi. Videti je bilo sicer, da jej je precej odleglo in obadva sta se veselila teh dobrih znamenj. Gospá se vsede na postelji, vzame deklico v naročje ter jo jame strastno poljubovati in močiti s solzami. „Oh moje priserčno dete,“ milovala jo je, „zapustila te bodem samo na svetu. Kmalo pride ura, ko se ločive, čutim že bližati se blede smert, in potem postaneš sirota. O, da bi ti naklonil ljubi Bog usmiljenih ljudi, ki bi te kerščansko izredili in zate skerbeli!“ To početje je nazoča možá do solz ganilo, vendar pa so jo fajmošter tolažili, naj ne obupa, ker pri Bogu je vse mogoče in lahko še ozdravi.

„O ne, ne bom več zdrava, častiti gospod,“ pravi žena, „moje ure so potekle.“

Potem odpre majhen kovček, vzame iz njega listnico ter odšteje Petrovcu pet sto goldinarjev rekoč: „Blagi mož! bodite usmiljeni in skerbite za mojo hčerko. Nikomur na svetu je nimam izročiti v varstvo. Vas poznam, da imate blago sercé, zatoraj se zanesem na vas. Vam pa častiti gospod fajmošter, govori dalje, izročim ostali denar. Hranite ga in kedar deklica doraste, priskerbite jej dobro izrejo, da ne ostane zane-marjeno, nesrečno dete. Tudi moje dragocenosti naj se prodajo, kar jih ne bo rabila deklica, da bo imela pozneje nekaj več podpore.“

Sedaj je nekoliko pojenjala, potem pa prične dalje: „Da pa boste vsaj vedeli, čigavo dete redite, naznanim vam ob kratkem vso dogodbo. — Moj mož, oče te deklice, bil je viši uradnik v G**. Jaz sem bolehala že delj časa na persih, toraj mi svetuje zdravnik, naj grem v kopel kar mi bode najbolj pomagalo. Ker se nisem rada ločila od svoje hčerke, vzela sem jo seboj ter šla po zdravnikovem nasvetu v kopelj. Moje zdravje se sicer ni zboljševalo, ali vendar sem upala, da se s časoma oberne na bolje. — Ne dolgo po odhodu izvem nakrat strašno novico, da je moj mož nenadoma umerl. Sedaj je bilo z menoj preč. Prevelike žalosti zbolela sem še huje, vendar pa nisem porajtala na to, temuč se koj odpravila na pot, da bi tudi jaz ondi zdihnila svojo dušo ter počivala pri svojem možu, ktereга sem tako priserčno ljubila. Pa Bog je drugače namenil — naj se zgodi njegova sveta volja! — Prihajala sem vedno slabejša in prišedši tu sem, bila sem že tako pri kraji, da nisem mogla več dalje potovati. — To je ob kratkem, kar vam imam naznaniti, da ne boste mislili, da redite kako nepošteno dete. Rada bi vam zapustila kaj več premoženja, ali žalibog! da z ranjcim nisva bila nikdar v boljšem stanu, ker je moja večletna bolezen mnogo pograbila. Sicer ima ranjci

bogatega brata nekje na Laškem, ali Bog vedi, če še živi, ker že dolgo nismo čuli nič o njem. — Bodite toraj usmiljeni, in skerbite za moje sirotno dete; jaz vam sicer ne morem poverniti, ali Bog vam bode povernil.“

Odslej je ptujka od dne do dne slabeja prihajala in zdravnik je jel zmajevati z glavo rekoč, da bo z ženo težko kaj, ker jo berž ko ne razdeva kaka duševna bolelost. In res je bilo, kar smo se bali. Gospá je umerla v nekterih dneh in deklica je ostala pri Petrovcu v izreji.

Stari je skerbel za deklico, kot bi bilo njegova lastna. Ko je nekoliko odrastla, poslal jo je v mesto v šolo, da bi pozneje lože našla svoj kruh in da bi izpolnil materino željo. Vendar pa se ni dotaknil izročnega mu denarja, temuč vse oskerbel iz lastnih moči, da bi deklica imela kedaj nekoliko večo doto. — Pa kaj, ker je Bog poklical obadva dobrotnika prekmalo k sebi! Petrovec je izročil že prej denar svojemu sinu, rekoč naj si pomaga ž njim, ker so hudi časi, da mu ne bo treba drugod izposojevati in plačevati obresti. Gospod fajmošter pa so dali denar v hranilnico, kjer je še sedaj naložen. — Mladi Petrovec pa jo je krenil s prave poti in postal malopridnež. Denar je pognal, in da bi mu ne bilo treba zopet ga odšteti, izmislil si je to hudobno zvijačo, o kateri vam je že gotovo Marjanica povedala. To je vse, kar vam vém naznaniti. Dobro, da se je ta reč izmotala. Petrovec mora koj odšteti denar, naj ga vzame, kjerkoli hoče. Ni vreden, da bi mu človek prizanašal.“

To pripovedovanje je vse nazoče globoko ganilo, najbolje pa naša ptujca, kterima je ta deklica rešila življenje, ter sta še tem globočeje čutila njeno nesrečo.

„Kako pa se je imenoval tvoj oče?“ praša potem Feliks Marjanico.

„Miroslav B**.“

„Kaj? — Miroslav B**!? in ime tvoje ranjce matere?“ —

„Kamila.“ —

„O, je li to mogoče!? Moj brat, Miroslav, oče te deklice?! — Ko sem zapustil vojaščino, preselil sem se na Laško in ondi živel nekaj časa, pozneje pa sem se preselil na Francosko, kjer sem imel velike zaloge raznega blagá. Pa nesrečna revolucija pregnala me je od ondot in obiskal sem zopet nekdanje domače kraje, da bi tukaj varno in v miru živel. Moja prva pot je bila v G**, da bi poiskal svojega brata, ali ondi izvem žalostno novico, da je pred nekimi leti umerl in ravno tako tudi njegova blaga žena, o njuni hčerki pa nisem nič vedel. — V M . . . seznanim se s tem mladim gospodom Emilom, ki ga tukaj vidite. On je sin mojega nekdanjega bojnega prijatelja. Ker je bil pozvan v vaš grad sém k grofu, da bi poučeval deco, šel sem tudi jaz ž njim, da bi ogledal to okolico. Včeraj na lovu pa sva se obá izgubila in po naključbi zašla v ono roparsko ležišče. — Čast in hvala Bogu, da sem našel hčer svojega druzega mi brata, da povernem vsaj njegovemu otroku dobrote, ki sem jih v mladosti pri njem užival. Oh, Marjanica, da te nisem koj spoznal, saj si čisto podobna svojej ranjci materi.“

* Kdo bi mogel popisati veselje, ki so ga občutili pri tej pričí vsi nazoči! Mati Kerštinka so same radosti jokali, kovač Lovre pa je zadovoljno hodeval krog gostov vsedši se zdaj k temu, zdaj k onemu, ter djal: „Saj sem vedno pravil, da se bo Marjanici še dobro godilo, ker je bila vedno tako pridna.“ —

Drugo jutro se je Marjanica poslovila pri svojih dobrotnikih ter se odpeljala s svojim stricem v mesto.

IX.

Štajersko in Kranjsko mejijo sterme goré, ki so dandanes deloma že čisto gole, takrat pa, ko se je veršila naša povest, bile so še vse pokrite s temnim lesom.

Skoraj na verhuncu enega teh hribov je majhina kotanja, poraščena z germičevjem in visokem vresjem, krog in krog pa stojé visoke bukeli in vitke smreke, ki to zatišje popolnoma zakrivajo. —

Nekega jutra za rano, ko se je jelo komaj nekoliko daniti, ter so se po dolini vlačile še sive megle, sedelo je pet berkastih mož in kurilo ogenj. Tri med njimi koj spoznalo, ravno oni so, ki smo jih videli v plininski koči. Divjost jim šviga iz oči, obleka je nesnažna, z vsó to divjostjo in nesnago pa se vjemajo tudi njihovi sirovi pogovori. — Pri ognji stoji velik lonec in iz lonca gleda svinška krača, znamenje, da si kuhajo ti možje kosilo. Velika čutara gre od rok do rok, napolnjena z žranjem. Vsakteri jo nekoliko potrese, kot bi se hotel prepričati, če je še dovolj pijače v njej, pottlej pa nagne in stori nekaj močnih požirkov iz nje.

„Štefic, danes bomo menda praznovali,“ pravi eden izmed njih, „sinoči sem videl žandarje in beriče šverkatí doli po vaseh, ko sem bil na preži. Gotovo se jim kaj sanja o nas. Trije so šli mimo mene, jaz pa sem moško koračil po cesti z motiko v roci, kot bi grabne trebil, in nikomur ni prišlo na mar, da bi bil jaz tisti, kterega iščejo.“ —

„Meni je tudi že terda pela,“ pravi drugi, „žandadži so mi bili za petami in sam nisem vedel, kam bi jo mahnil, da bi jim ušel. Kar srečam Ribenčana, ki je nesel suho robo na prodaj. — „Koliko štèmaš svojo blagó!“ prašam ga berž. — „Pet goldinarjev!“ odverne mi. Jaz mu jih dam in berž berž mora postaviti na tla svojo krošnjo in jaz ž njo naprej korakam. Ribenčan je šel svojo pot dalej, vesel, da je tako berž spečal svojo robo, jaz pa naravnost proti vasi. Srečal sem tri beriče in dva žandarja, pa še pogledal me ni nihče. Mnogokrat sem čul prav blizo sebe, ko so ugibali: „ondi-le mora priti, — zdaj, zdaj bo tu!“ Jaz pa sem kričal, kar sem mogel po vasi: „Rajte! raščeta!“ itd. ter prodajal ceno, kar se je dalo.“

„Pameten si bil vendar še premalo, da si Ribenčanu blago plačal, saj bi ti je moral zastoj dati,“ oporeka Štefic, pervak izmed te družbe.

„Ni bilo časa, od vseh krajev sem bil zajet.“ —

„Jest pojditel!“ oglasi se na to kuhar, ki je odstavil lonec ter razpoložil mesenino po tleh. — Posedli so se vsi v kolobaru ter rezali vsak s svojim dolgim nožem svinjske krače in gnjati na kose, in ko bi trenil, bilo je po mastnem kosilu. —

Zdajci prišumí nekaj po listji med bukovjem in roparji poskočijo vsi h krati na noge ter zgrabijo za orožje.

Ves moker potú s klobukom v roci prisopiha jo po vresji sém kmečki človek z debelo gorjačo v roci. Roparji videti ga, položé orožje v kraj ter ga veselo pozdravijo.

Prišlec se vsede ves spehan na tla in jame tožiti hudó sopé: „Ti hudek ti, kako greje! Urno sem hodil, — solnce pa pripeka, kot bi se bila nebesa vnela. Imate kaj pijače?“

„Petrovec, prej bi bil prišel, bi bil pa z nami kosil. Sedaj pa nimamo družega, kót čutaro vodé, pa bo berž ko ne že mlačna,“ pravi roparski poglavar Štefic. „Tam-le pod bukevjo v sencí!“

„Hudiman, kako bom prej prišel, ker vas nisem mogel nikakor najti. Kakor bi se bili v zemljo vderli, ni bilo vas nikjer.“ To rekši vzeme čutaro ter vleče na vse duške iz nje, ne maraje, je-li voda hladna ali mlačna, da je bila le mokra. — „Takó! sedaj sem pa že dušo privezal,“ pravi na to postavivši čutaro na prejšnje mesto. „Pol drugi dan vas že iščem po vseh soteskah in goščavah, pa vas kar ni dobiti. Ko ne bi bil že prej vedel, da véasih tukaj gori zahajate, ne bi vas bil nikdar vstaknil. Tu je res pripravno mesto.“

„Bolj, nego je bilo ondi pri čerini Špeli,“ pravi Štefic.

„Je res, kako pa je bilo tisto noč? Sem pozabil vprašati. Gotovo vam je terda pela.“

„Ne preveč. Zasedli smo izdajstvo še o pravem času, zapalili bajto, ter ubežali, preden so prišli žandarji. Doli pod hribom smo čepeli v germovji, in oni muštarji so šli kake tri barte memo nas, pa nas niso zasačili. Morali smo z vso močjo na usta tiščati, da se nismo na glas smejali tem neumnim pokvekom, ki tatov po temi iščejo.“

„In dekle, pravite, vam je vse skazila?“

„Kdo pa drugi. Ko pridemo pod streho, že ni bilo ptujcev nikjer, dekleta pa tudi ne spodej v čumnati; potlej smo pa koj vedeli, kam pes tace molí.“

„Ta nemerčaj ciganski, da bi jej bil že prej vrat zavil!“ godernja Petrovec.

„Ko bi jej ga bil,“ odverne Štefic, „sedaj bo berž ko ne že prepozno.“

„Saj ravno to je, kar me je prignalo k vam. Pomisli živa duša! Gosposka zahteva denar od mene, in še zapreti me hoče, ker sem dal dekleta Špeli v rejo. Jaz ga nimam božjaka pri hiši. Zadnega preseta sem prodal, ko je bila ona v postelji, sedaj pa sem tako gol, kot sv. Gol. Kaj mi je bilo začeti? „V Štefičevu bratovšino se bom vpisal,“ mislim sam pri sebi; „on se me bode vsaj usmilil. Saj sem vam večkrat pripomogel, ko ste bili v stiski, menim, da mi sedaj v sili ne boste odrekli svoje pomoči. Saj midva Štefic sva že od nekdanj stara znanca. Veš, kako so te tisti kaplan z očali nekdanj v nedeljo popoldne pri izpraševanju s šibo napletali, ker si tobak pušil, ti pa si vanje skočil ter jim kar tri gumbke nakrat od sukne odtergal. Popoldne smo pa ves čas na spašovniku s kaplanovimi gumbi parto tresli. Odtakrat sem jaz koj vedel, da si ti za kaj večega vstvarjen, nego za prostega kmeta, in res se nisem motil. — Le vzemi me v svojo družbo, boš videl, da bom storil tudi jaz svoje.“

„Kaj pa bo tvoja babnica počela, ki jo imaš domá?“ prasa Štefic.

„Kaj me baba briga! Bo že živela do smerti? Če pa pogine, je pa tudi ni škoda. Da bi se ne bil vragu nikdar na vrat obesil!“

„Prav imaš, Petrovec,“ oglasi se drugi ropar Andrejka. „Kdo bo porajtal, če se babe doma kisajo. Mi nimamo časa se ž njimi pečati, imamo važnejša opravila.“

„Tedaj pa ostani!“ pravi slednjič Štefic potapljavši ga po rami. „Drevi nam bčš prisegel pokorščino in zvestobo. Drugi teden pa pojdemo na Oggersko, če bo mogoče; ondi imam znanje z nekim junaškim roparjem po imenu Bedyar, ki se potiče po Bakanskem lesu. Tam je prava domovina za takove možé, kot smo mi.“

„Prav, prav! Kar pojdemo,“ reče veselo Petrovec.

„Jaz umem ravno nekoliko oggerski, naučil sem se v Kanži, ko sem ondi nekaj let za hlapca služil. — Ali kaj sem hotel že prej reči? — Je nó! Kaj pa je s černo Špelo, jo vsaj niso zaperli v ječo?“

„O kaj še! — hotela je bežati z nami, pa kdo se bode ubijal s takovo staro baburo. Pustili smo jo gori v planini tisto noč; bo že kam odtegnila svoje stare ude, da je ne dobojo; saj pravijo, da je copernica.“

„Pa babnica vam je vendar mnogo dobrega storila,“ reče Petrovec, ki je ž njo tudi izgubil dobro pomagalko in svetovalko.

„Bila je pripravna za nas,“ odverne Štefic, „starka je umela svoj posel prav dobro. Ko bi bila trideset let mlajša, bil bi se nemara še oženil ž njo.“ —

Tako so uganjali tolovaji svoje burke še dolgo in počivali v skrivališču. Zvečer so prinesli čutaro žganja ter pili na zdravje novega tovarša, ki se je vpisal danes v njihovo družbo.

Nekaj dni pozneje so pobegnili na Oggersko in več ni bilo čuti o njih.

(Konec prihodnjič.)

Vernitev.

(Zložil Hrabroslav Perné.)

V deželo sem prišel domačo,
V deželo staro spet nazaj,
In vendar najdem vso drugačo,
Ves drug mi je domači gaj.

Če tudi sapa tista veje
In pesmam klije tisti glas,
Spomin mi vendar misel greje,
Da to je drug, ves drugi čas!

Ko nekdanj vál še zdaj šumeva,
Na gozdno pot serná derví,
Večerni zvon od daleč peva,
Se góra v jezeru svetlí.

Al tam pred hišo, kjer pred leti
Sprejem bil materin pozdrav,
Solzica mi v oko prisveti,
Ko znanih ni — le tujih glav!

In mílo mi serce je bílo:
„Od tukaj daleč beži preč;
Kar ljubil si, je vse minilo —
Ne bo jih več, oh nikdar več!“

Kijeovski školaci.

(Ruski spisal Nik. Vas. Gogol, poslovenil L. G. Podgoričan.)

(Dalje.)

Da-si je bil vroč dan julija meseca, vendar-le so vsi izkobacali iz bričke in odšli v nizko, okajeno izbo, kder je kerčmar sè znamenji svoje radosti jel pozdravljati stare znance. Žid pod sukno prinese nekoliko svinjskih klobas, dene jih na mizo in takoj oberne se od te jestvine, ki mu jo prepoveduje Talmud. Vsi se dejo okrog mize; glinasti verci se prikažejo pred vsa-

kega pričujočih gostov; modroslovec Choma se je obče moral vdeleževati te gostije. Malorusi imajo navado: kader se razveselí, da se gotovo jemó poljubljati, ali pa jočejo, če prav bi izba bila polna samega poljubljanja. „Idi, Špirid, poljubiva se! — Nuj, Doroš, da te objamem!“

Eden kozakov, starejši, nego so bili vsi drugi, sivih berk, ta je obraz imel podpert z dlanjo — in serčno je ihtel na njima matere, njima očeta, ter da je osamel na sveti. Neki drug kozak je bil mogočen modrijan: ta je pridno tješil ga: „Nikar ne joči, bogme, ne plakaj! saj veš — gospod Bog zna, kaj déla!“ Eden pa, Doroš po imenu, izvédav je bil prav: obrnil se je v modroslovca Choma in neprenehoma povpraševal ga:

„Rad bi znal, kaj se v borzi učite, ali samo to, kar služnik v cerkvi odgovarja, ali še kaj drugega, kaj?“

„Ne vprašuj!“ — posvaril ga je modrijan sè zateglim glasom, „naj se učé, kar hoté. Bog užé zna, česa je treba; Bog zna vse.“

„Ne, jaz hočem vedeti to,“ — reče Doroš, „kaj je zapisano tam v tistih knjigah; morda vse kaj drugega, nego v služnikovih.“

„O, Bog moj, Bog moj!“ — omeni čestiti opominjalec; „čemu take besede? božja volja je tako ustanovila to; kar je Bog odločil, to se ne dáde več premeniti.“

„Jaz hočem vedeti, kaj je tam zapisano; jaz pojdem v borzo, presneto-da, pojdem! Ali meniš, da se ničesar ne naučim? — Vse se naučim, vse!“

„O Bog moj, Bog moj!“ — oméni tješitelj in na mizo skloni, ker je nij mogel deržati med ramama. Drugi kozaci so govorili o ženskih in o tem, zakaj na nebu sveti mesec.

Modroslovec Choma je videl, kako imajo kozaci zmóčene glave, zató je sklenil, da se posluži te prilike — ter pobegne. Iz početka se je obračal v sivolasega kozaka, ki je žaloval po očetu in materi. „Zakaj ste začeli jokati, starina?!“ — oponesl mu je; „jaz sem tudi sirotek! Izpustite me, verljaci, osrečite me sè svobodo! Kaj vam je do tega?!“

„Pustimo ga!“ — oglasi sè jih nekoliko; sirotek je revež; naj odide, kamor rad.“

O ljubi Bog, ljubi Bog!“ — vzdihne tješitelj in vskloni glavo; „pustite ga! naj ide!“

Uže so kozaci sami hotéli peljati ga pod milo nebo, ali tisti, ki nij bil še ustregel svojev izvédavosti, vstavil jih je in rekel: „Nikamor se ne ganite z njim; jaz bi rad z njim pomenil se še kaj o borzi; jaz pojdem sam v borzo.“ Sicer pa ne bi bil ugoden beg, kajti, — ko je modroslovec hotel vstati izza mize, do céla dreveni ste mu bili nogi, pri vratih pa se mu je začela kazati taka množina, da bi bil jedva mogel pobegniti.

Stoperv na večer se je ta družčina spomnila, da bi čas bilo iti dalje; vskomarajo v bričko, poležó po njej, poženó konje in jemó peti pesen, katere besede in smisel bi jedva bil mogel umeti kedo. Ko so užé pól noči peljali se in zmérom zgreševali cesto, ki so jo na pamet znali, spustili so se naposled sè sterme gore v dolino, a modroslovec je oziral se ob cesti na plot: ali iz samih kolov, ali pa iz protja z nizkimi drevesi vred, za katerimi so se kazale strehe. To je bila velika vas — stotnikova. Užé je bilo veliko čez polnoč; nebo je temno, le tam pa tam je merlela kaka majhna zvézda; tudi v hiši nij bilo v nobenej več ognja. Psi so jim bili pritekli naproti; pripeljó se na dvorišče. Na obeh straneh so se videle staje, videli majhni domi pokriti sè slamo; eden njih: domek na sredi proti vratom je

bil viši od drugih in podoba je kazala, da je bil stotnikovo bivališče. Brička se je bila vstavila pred poslopjem, podobnim velikemu kozolcu, in naši popolniki so šli spat. Modroslovec bi bil rad pred počitkom ogledal mogotčevo bivališče, ali da-si je precéj napejnal oči, vendar nij mogel ničesar prav razložno videti: dom je imel medvedjo podobo, dimnik se mu je zdel, da je rektor. Modroslovec kolebne z roko in tudi odide leč.

Ko se modroslovec izbudí, bila je vsa hiša po konci, po noči je bila umerla domača hči. Služniki so: kateri bolj, ta bolj — begali sem ter tija; babe so nekatere plakale; gruča izvedávihi ljudij je skozi plot zijala na dvor, kakor bi bili, Bog zna, kaj videli. Modroslovec jame, ker je utegnil, ogledavati poslopja, ki jih nij mogel poznati po noči. Imenitnega stotnika dom je bil nizek, majhen, kakoršne domove so v Maloruskej navadno stavili; pokrit je bil sè slamo; majhna rta in visoka streha z oknicem, podobnim očesu kviško ober-njenemu, pomalana je bila rumeno in z rudečimi polumeseči; stala je na hrastovih slopeh, okroglih do polovice, šestrogatih zdolaj, in zgoraj je bilo podstrešje. Pod tem strešjem je bilo majhno vstopišče, na obeh straneh pa so bile stopnice. Na vsakej strani tega domu je bil pristesek — tudi na takih slopeh, tam pa tam na vitih. Visoka hruška z ostrim verhom in trepetajočimi listi je stala pred domom. Nekoliko kolov je v dveh verstah v tleh tičalo sredi dvora in gradilo široko ulico, deržečo v dom. Za koli blizu vrat ste bili kleti, druga drugej nasproti, a tudi sè slamo kriti; trioglata stavba vsake konobe je iméla nizka vrata, pomalana z vsakojakimi lepoticami: na enih vratih je bil kozak, sedeč na sodu in nad glavo deržeč verč z napisom: „Vse izpijem;“ na enih pak je bila steklenica, banjka, na vsakej strani banjke je pa zaradi lepšega bil konj — k višku z nogama, — tudi je bila troba namalana, a poleg vsega tega je bil boben — in napis: „Vino: kozaška utjeha.“ Izmed staj je enej skozi ogromno strešno okno gledal boben, kazale so se trobe. Pri vratih sta bila topa, drug poleg drugega. Vse je pričalo, da se domači gospod rad veselí in da se po njegovem domu često razlega veselih gostov hrum. Za vrati sta bila mlina na sapo. Za domom so se ponašali vertovi, in drevju skozi verhove so se videli temni klobuci umazanih dimnikov, ki so se skrivali v gosto zeleno germoje. Vsa vas je stala dotičnej gori v širokem in ravnem vznožji. Na sévernej strani je vse okrog senčil verh, katerega peta je sezala prav do stotnikovega dvora; ča je človek iz vznožja pogledal na ta verh, zdel se mu je še stermejši, in na njegovej visokej čerini se je zibalo različno visoko tenko-steb-lato zelšje in černilo se v jasnem zračí; gola, glinasta veršina je nekaj žalostnega budila v človeku; od samega dežja je od verha navzdol poznalo se vse polno izjed in prorodov. Na njegovej stermej rebri ste tičali dve kočí; nad eno je svoje veje razpenjala košata jablan, podperta ob koreninji z velikimi koli in osuta sè zemljo. Jabelka je veter otresal, terkolila so se celó stotniku na dvorišče. Z verha se je po vsem griči vila cesta, ki je vlekla se mimo stotnikovega dvora in deržala v vas. Ko je modroslovec strašno stermino meril z očmi in spomnil se poprejšnjega dné, preverjen je bil: ali da ima gospod modre konje, ali pa — da imajo kozaci posebno terde glave, kar so dokazali v kerčmi popreje ta dan. Modroslovec je stal na višem prostoru na dvo-rišči, in ko se je bil ozerl in obrnil na nasprotno stran, pokazal se mu je do céla drug razgled: vsa vas sè stermino vred se je strinjala v ravan; nepregledni

logi so se razprostirali na razsežnem pozorišči; njih bohotna zelenost se je temnila razmerno po oddaljenosti; cele verste vasij se je modrilo v daljini, če prav so bile oddaljene več, nego po dvajset verst. Desno stran teh logov so zaslanjale gore, a v jedva v vidnej daljavi je gorel in temnil se Dnjeper. „Eh, razkošno torišče!“ — omeni modroslovec sam sebi, „tù bi lahko živel, ribe lovil po Dnjepru in po drugih rekah, gonil dropje — in kljunače: ali lovil v mreže, ali pa streljal jih; sicer pa menim, da tudi ponočnih vranov nij malo po teh logih. Sadja se lahko mnogo nasuši tù in v mestu prodade, ali pa, kar je še boljše, delalo bi se žganje iz njega, sè žganjem iz sadja se ne more kosati nobena pijača. A ne bode kvarno, če raji izumim to, kako bi pobegnil od tù. Videl je za plotom cesto, do čela razgernjeno v zeleno bilje; čmeren je stopil nanjo: iz početka se je le sprehajal, kasneje pa je varno vbral pot ob kočii dalje — in užé je bil na planem, toda nenadoma neko silno roko začuti na svojej rami.

Za njim je stal tisti stari kozak, ki je popreje ta dan tako bridko žaloval po očetu in materi — in jadoval zaradi svoje osamelosti.

„Zaman gospod modroslovec mislite na to, kako bi pobegnili iz našega hutora!“ — omenil je, „tù nij take navade, da bi uhajali ljudjé; pota so tudi pretežavna pešču; raji idite k gospodu, ki vas užé toliko časa čaka v sobi.“

„Idem! o — prav z veseljem,“ — vdáde se modroslovec, oberne in koraka za kozakom.

Stotnik, užé postaren, sivih berk in oblačenega obraza, sedel je pred mizo v izbi in z obema rokama glavo imel podperto. Petdeset let blezu je bil star; a huda žalost na obrazi in nekova bledost je pričala, da je njegov duh nenadoma pomračil se in onemogel, in vse poprejšnje veselje in šumno živénje — da je merknilo mu in zapustilo ga na veke.

Ko je bil Choma sè starim kozakom vred stopil v sobo, ganil je z eno roko in njunima nizkima priklo-noma, na lahko prikimal z glavo.

„Kedo si? od kodi si? v katerem stanu si, dobri človek?“ — povpraša stotnik, a niti vljudno — niti surovo.

„Jaz sem borzak, modroslovec Choma Brut.“

„A kedo je bil tvoj oča?“

„Ne znam, velemogočni gospod!“

„A tvoja mati?“

„Matere tudi nijmam. Po zdravej pameti sodim, da sem imel mater; kedo pa je bila, od kodi je bila, kdé je živela — tega, bogme, dobri moj gospod, ne znam.“

Stotnik se zamolči in nekoliko trenutkov sedí zamišljen.

„Kako si se seznanil z mojo hčerjo?“

„Nijsem se seznanil z njo, velemogočni gospod, na svojo vero prisezam, da ne! Vse svoje žive dni se nijsem še nič pečal z dekleti. Gorjé, kedor bi mi očital kaj tacega!“

„Zakaj pa nij koga drugega, temuč zakaj je tebe odbrala za molilca?“

Modroslovec skomizgne z ramama: „To Bog zna, zakaj; znano je to, da se časi dekletom zljubi kaj takega, česar ne umeje ni najučenejši človek na sveti; a prislovica pravi: Teci, voda, kamor gospod hoče, če treba, na^hverh gore.“

„Ali ne lažeš, gospod modroslovec?“

„Na tem-le mestu naj me strela ubije, če lažem.“

„Da bi le minoto delj živela,“ — dejal je stotnik žalosten, „pa bi gotovo bil izvedel vse. — „Ne daj

nikomur, da bi molil za-me, očka, ali pošlji takoj v ki-jevsko semenišče in naj pride borzak Choma Brut; naj moli za mojo grešno dušo tri noči. On zna —“ — A kaj zna, užé nijsem slišal: ona, ljubeznjiva, mogla je le toliko povedati, pa je ugasnila. Ti, dobri človek, gotovo sluješ zaradi svetega živénja in svojega bogočestnega djanja, moja preljubeznjiva pa je slišala o tebi to.“

„Kedo?! ali jaz?!“ — začudi se borzak in preplašen stopi korak nazaj; „ali jaz svetopetec?!“ — vsklikne in stotniku stermí v oči. „Bog z vami, gospod! Kaj govorite? saj sem vendar prav jaz véliki petek plazil se za pekovo prodalnico.“

„Nu — to gotovo nijso kakove pene; takoj denes moraš začeti svoj nálog.“

„Jaz verujem, milost, to je tudi rés: vsak človek, kateri umeje sv. pismo, mora biti poslušen — ali o tej priliki ne bi bilo kvarno, ko bi poslali po kakega dijakona, ali vsaj cerkvenega služnika? Taki ljudjé so izkušeni, ter znajo, kako se to verší, a jaz — sáj ni pravega glasu nijmam, jaz sam — vrag znaj to. Jaz za to, ali pa pest na oko, oboje bi bilo tisto.“

„Brani se, kakor hočeš, jaz izveršim vse, kar mi je naročila preljuba hči, nikakoršne žertve mi ne bode žal. Ko hitro tri noči zaporedoma premoliš, nadarim te; a zdaj, ni hudiču bi ne nasvetoval, da bi me razkačil.“

Poslednje besede je stotnik résno izgovoril tako, da je modroslovec popolnoma poznal njih važnost.

„Idi z menoj!“ — rekel mu je stotnik.

Stopita v sobano. Stotnik odpré duri v drugo sobo, pervej nasproti. Modroslovec je malo postal v sobani, zatò da je ogledal jó nekoliko, potlé pa je z nekakim neizrekljivim strahom stopil čez prag. Tla so bila vsa pogernjena z rudečim suknom. V kotu pod podobami, na visokem odru je ležalo truplo — ležalo na pregrinjalu iz modrega aksamita, okrašenega z resicami. Visoke voščene sveče, ovite z bezgovino, gorele so jej pri glavi in pri nogah, ter po mertvaškeji sobi širile svojo otožno, o dnevu medlečo svitlobo. Mlade mertvice obličje se je skrivalo mu za razžaloščenega očeta, ki je pred njo sedel — obrnjen v duri. Modroslovca so pretresnile besede, ki jih je bil zaslišal.

„Jaz ne žalujem zatò, preljuba moja hči, ker si me na veliko gorjé in bridkost zapustila v cvétji svojega živénja; ker nijsi dočakala zrele starosti; jaz togujem, moja serčna ljuba, za tega délj, ker ne znam, kedo je moj kruti sovražnik, ki je kriv tvoje smerti. Ko bi bil jaz kedaj vedel le to, v čem se je vnela misel, da bi tebe razžalil, ali kaj nepoštenega zinél o tebi, na živega Boga prisezam, da ne bi bil več videl svojih otrok, če prav bi bil stàr bil toliko, kolikor sem jaz, — ni očeta — niti matere bi ne bil več videl, da je bil v pomladnih letih, a njegovo truplo bi bil odločil plenečim ptičem in stepnej zverjadi na užitek. Ali žal mi je, ljuba cvetičica, moja prepeličica, zvezdica ljuba! jaz svoje bodoče dni preživim neutješeno, otiral si bodem z rúto goste solze, ki se bodo utrinjale mi iz starih očíj, če prav se bode moj sovražnik veselil — in skrivoma posmehoval slabemu starcu.“

Starec je umolknil — zamolčal se zaradi prehude bolesti, napósled pak se mu je grenkih solz potok vderl iz očíj. Modroslovca je bila prevzela ta neizrekljiva žalost; zakašljal je in zamolklo zagerčal: rad bi si bil očistil glas.

Stotnik se oberne in pokaže mu prostor hčeri pri glavi, pred majhnim molitvenikom, na katerem so ležale kujige. (Dalje prihodnjič.)

Azijska kolera.

(Spisal dr. —ž.—)

(Dalje.)

Ker je kolera od enega kraja do drugega prenosljiva bolezen, ktera nas iz Indije po človeškem občenju obiskuje, so se prizadevale države že od prvega prihoda v Evropo tega morilnega gosta po posebnih napravah od svojih mej odganjati. Postavljali so straže po suhih mejah, ki so popotnike iz okuženih krajev kakor za časa črne kuge odvrčali ali pa v posebnih zavodih, tako imenovanih kontumacah, delj časa po zdravnikih ogledavali in jih še-le črez meje puščali, če so se o njih popolnem zdravju prepričali. V primorskih krajih in mestih so bile in so še tudi proti koleri tako imenovane kwarantene, kjer so vsi potniki pod kontumaco ali zdravniški ogled prišli in po večdnevem opazovanju še-le v mesto spuščeni bili. In še sedaj, kakor hitro se kolera ob kakem primorju prikaže, zavkazujejo sosedna mesta proti vsem ladjam iz okuženih krajev od njih dohodu ostri zdravniški pregled in po okolnostih večdnevne kontumace. Žalibog je dosle koleri malo mar za take človeške naprave; ona je prešla še vse stražne čerte ali kordone, je ni zavirala še nobena kvarantena in to zato, ker človek ne more vse pregledati, vsaj vemo, da celó tihotapev ali kontrebanditov ni mogoče odganjati in ker se kolerina klica nobenih stražnikov ne boji, tudi stražnike prijema kakor druge ljudi. Dalej ni znano še natančno, katerih delov mnogoverstnega človeškega občenja se pri svojem potovanju posebno derži, ter nam dolgoletne skušnje kažejo, da jo tudi zdravi ljudje potujoči iz okuženih krajev prenašati zamorejo. Konečno zdravniško ogledovanje ali kontumaca, ki za časa kolere k večemu štirinajst dni terpi, ni vstanu te morivke odverniti, kajti doslé za gotovo vemo, da človek noseči v sebi vže seme smertne bolezni, včasih do cele tri tedne zdrav ostane, toraj lahko kontumaco še zdrav prekorači in bolezní seme v zdravo mesto zatri. Zdravniki imenujejo popolno zdravo stanje človeka od dne, ko je bil okužen pa do dne, ko se jamejo prva znamenja bolezní pokazovati, inkubacija in leta inkubacija sega po večkrat imenovanem Pettenkoffer-ju pri koleri vsaj do edendvajstega dne in terpi srednje mere šest do osem dni.

Gledé inkubacije pri koleri omenja Pettenkoffer nek primer, ki je do cela veljaven in resničen. Leta 1854, ko je kolera v Monakovu divjala, pošlje se iz okolice imenovanega mesta en oddelek jetnikov, 30 po številu, več mil daleč v jetnišnico, Kaisheim imenovano. Med potjo niso prišli v noben okužen kraj in v nobeno dotiko z okuženim perilom ali z drugimi sumljivimi rečmi. Prišedši v Kaisheim, kjer kolere ni bilo, iz okuženega kraja, jih denejo tam v poseben oddelek jetnišnice pod zdravniški ogled ali kontumaco. In glej edendvajsti den po odhodu iz okuženega Monakova razboli jetnik, ki se je počutil doslé popolnoma zdrav, na koleri in umerje v malih urah. Pri njem je prešlo tedaj gotovo tri tedne od dne okuženja do dne razbolenja, inkubacija je toraj terpela celih 21 dni. Da se kolera včasih tako dolgo po okuženju v človeku še-le razvije, pričajo tudi skušnje na morskih ladjah; na katerih se, kakor Pettenkoffer na znanje daje, kolera večkrat še-le po 14 do 20 dneh pokaže, ko so okužen kraj zapustile in se na daleko morje podale. Ta dolga inkubacija pri koleri je v

praktičnem življenju imenitna, kajti človek zapustivši okužen kraj treh tednov po odhodu ni varen, da ne pade v neusmileno pest grozovitne kolere, toraj je treba tako dolgo gledati skerbno na njegove iztrebke, njegovo perilo in vse, kar pri sebi ima.

Čeravno straže in kwarantene, kakor jih doslé vpe-ljujemo, ne ubranijo nobene dežele pred grozno morivko, stoji vendar to gotovo, kar je bilo vže popred rečeno, da se kolera le po človeku iz Indije v naše kraje pri-naša, in tu samo po človeku z njegovim občenjem od kraja do kraja raznaša. Če bi se mogel kak kraj dotike z drugimi čisto ogibati, bi kolere tudi nikdar ne do-bil; pa žalibog tak natančnega in ostrega osamotenja skoro nikjer ni mogoče.

Kedar bomo natanko vedeli, katerih delov človeka in njegovega občenja se pri raznašanju kolere klica derži, bomo v tem obziru tudi zdrave kraje pred njenim navalom bolj vspešno varovati zamogli, bodo naše kva-rantene in kontumace tudi bolj koristile kakor dosle. Vse ravno moramo vendar že sedaj odločno svariti pred vsakim nepotrebnim občenjem z okuženim krajem, in nedotika takih krajev, da celo okuženih hiš istega kraja, je že marsiktero grozovitno nesrečo odvernila.

Kaj je tedaj treba delati, če se kakej deželi, ka-kemu kraju neusmiljena morivka bliža? Več iz prejš-njega veste, kake okolnosti večajo naklonost kraja in osebe, na koleri zboleti in morilno epidemijo dobiti.

Dokler toraj morivka ni še v kraju, moramo gle-dati najbolj, ko je mogoče, vse odstraniti, kar časno in krajno naklonost množi, kar dela zemljo rodovitno za prinešeno kolerino klico, o katerej vemo, da se ne rodi in množi v bolnem človeku in njegovem organizmu ka-kor na primer se godí to pri osepnicah ali kozah, ampak v posebnih krajih Indije in ktera potrebuje drugam pre-nešena za svojo množitev zopet posebnih krajnih vplivov. Posamezniki, kakor tudi oblasti in gosposke morajo na to gledati, da se spravi iz mesta in vasi vsaka nesnaga, ki napaja tla z raznoverstnimi gnjijočimi in trohnečimi stvarmi ter daleč okrog smradljive izpare razliva. Vsaki naj hití izprazniti svoje polno stranišče ali zahod, naj odpravlja in zasipa luže in gnojnice na svojem dvorišču, naj se izvažá gnoj, če ga imaš v kupah okolo svojega stanovanja, naj se odpeljujejo kolikor mogoče stoječe in smradljive vode iz cestnih grap in žlebin blizo tvojega pohištva. Celó pohištvo naj se očisti in čisto derži, najbolj ko je mogoče. Bolj neugodno, ko stoji stano-vanje, tembolj se mora na snaženje gledati. Hiše, ki so pri predhodečih morijah močno terpele, bodo tudi pri novej močno terpele, toraj je svetovati, da niso preveč obljudene, da se izpraznijo posebno vlažne za-duhle izbe blizo zahoda ali kake kloake, zlasti prizemni in podzemni prostori.

Ljudi iz zdravih krajev naj ne občijo preveč z oku-ženimi, naj se gleda na popotnike iz okuženih mest, kje nočujejo, svoje izmetke puščajo. Na somnje, svatbe, na terg, v cerkev, v šolo, k pogrebom itd. v okužene kraje in hiše nikar hoditi, če nočete neusmilene morivke pod lastno streho dobiti. Celó živež kupovati v okuženem kraju ni varno, kar sledeči žalostni izgled preživo pričá. Leta 1854 je divjala kolera tudi na Angleškem in na bližnjem otoku, Wight imenovanem. Na tem otoku je dobilo selo Carisbroock kolero iz mesta Newport po ku-hanih kravjih nogah tako-le: Mož iz imenovanega sela kupi v Newportu nekaj kravjih nog v hiši, v kateri je den popred 20. avgusta gospodar za kolero umerl. Noge so že malo dišele, ko jih je najstero oseb. Se-dem jih užija hladnih kakor so prinešene bile in glej

šestero dobi kolero 24 ur po jedi in petero umerje. Sedma osoba, mali otrok je nog komaj ukusil in ostal zdrav. Štiri osebe pa so dale že kuhane noge še enkrat zvariti pred zavživanjem, in od teh izbolite dve osebi ter tudi umerjete. Tako je od ednajst ljudi osmero kolero dobilo po kravjih nogah iz okužene hiše. Nekaj podobnega se poroča tudi iz mesta Zürich na Švajcarskem od leta 1866, in mnogo izgledov iz Indije, ki pričajo, da se derži kolerin otrov ali strup živeža, kuplenega v okuženem kraju. Toraj pozor, ne kupujte živeža posebno ne mesnine v okuženih hišah. Ravno tako nevarno v tem obziru je nesnažno perilo in obleka po bolnikih ali celo po merličih, tudi teh se oklepa kolerin otrov v obilnej meri, zato kaj takega brez posebnega čistenja in pripravlanja nikar pod streho. Dalej ne preselujte se v okužene kraje, še menj pa v hiše, v katerih je kratko predtim kolera hudo morila. Zmerno in redno življenje je sploh zdravja prva podlaga vsaki naj se zmernosti navadi v jedi in pijači, še popred da imaš morivko pod streho. Res je, da tudi zmerni ljudje na kolero zbolijo in umerjejo, medtem ko požrešnik zdrav ostane; vendar toliko stoji gotovo, da vsaki nered in vsaka nezmernost zdravje slabi in naklonost k bolezni množi, posebno pijanci radi kolero v najgrozovitnejši podobi dobijo. Česar si navajen odprej jesti brez škode, to nadalje zavživaj, kajti tudi to ni dobro naenkrat celoma svoj živež premeniti.

Razun snažnosti, zmernosti in ogibanja drugih že znanih škodljivosti so nas učile skušnje tudi porabo nekaterih pomočkov, ki očitno menšajo naklonost kraja k epidemiji. Ti pomočki so posebno kemijske stvari, ki imajo lastnost kamor pridejo vstaviti vsako gnjitje, trohnenje in razpadanje ali pa premeniti imenovane razkroje tako, da postanejo menj škodljive našemu zdravju; da nekateri teh pomočkov so v stanu celo po zraku plavajoče škodljive izpare uničiti in končati. Porabo teh kemijskih stvari imenujejo zdravniki desinfekcijo, beseda latinske korenine, ki pomeni toliko kakor škodljive izpare, ki naše zdravje napadajo ali okužujejo, odstranjevati, jih uničevati ter jim smrad jemati, rekli bi obrezkužiti. Za desinfekcijo se rabé navadno sledeče kemijske tvarine kakor: klorov plin, podžveplena kiselina, salitrova kiselina, očetova kiselina ali očet, karbolova kiselina, potem skoro vse metalove soli posebno pa tako imenovan železen in cinkov vitriol, klorovo apno, sadro ali gips, ogašeno apno, slednjič stlečeno oglje.

Kako moraš tedaj desinfekcije vpotrebovati, če se bliža morija tvojemu kraju? Nakupi si brez zamude vsaki za svoj dom in svoje dvorišče nekaj žvepla, nekaj klorovega apna, posebno pa več funtov železnega vitriola (žveplenokisli železni podokis = ferrum sulfuricum oxydulatum). Vse to se dobiva dober kup po lekarnicah pa tudi pri tako imenovanih materijalistih. Kakor si hitro svoje stranišče izpraznil, odstranil smerdeče luže iz svojega dvorišča, gnojne kupe, smetišča in vso ostalo nesnago, začni polijati večkrat na teden svoje zahode, gnojnice, kloake, celo dvorišče, grape pred hišo z imenovanim klorovim apnom ali pa še bolje z železnim vitriolom v vodi raztopljenim. Vitriola v štupo stlečenega se jemlje pol do enega funta na škafik vode, klorovega apna pa samo nekaj lotov, tako da postane voda mleku podobna. Ravnaj s poslednjim opazno, ker neprenehoma klorov plin ali zrak oddaja, ki dihanje močno zavera. Treba je za enkratno polivanje vsaj jeden škaf take raztopline, imaš li veliko nesnažnih prostorov in naprav, jemlji celo dva škafa za enkrat. Zadahle izbe gledaj najbolj ko zamoreš očistiti, iz nova pobeliti, ter dobro

prevetriti in osušiti. Prav dobro je včasih v takih izbah nekaj malega žvepla požgati, enkrat ali večkrat zaporedoma pa samo tedaj, ko v izbi ne nahaja se nobenega človeka, zakaj pri palenju žvepla se dela gosta megla, podžveplena kiselina, ki človeka močno duši.

Bolj neugodna in nečesta, ko je lega stanovanja, bolj natanko se mora snažiti in treba je večkrat zaporedoma rabiti imenovanih kemijskih tvarin, pa vse to se mora začeti popred, da se je pritepla huda morivka v tvoj kraj. Zgodi se še-le pozneje, bode vse vkup malo izdalo. Najbolj natančno pa moraš obrezkuževati in polijati posebno tiste zahode, katere obiskujejo popotniki in ljudi iz drugih krajev, kakor v keremah in drugod. Poraba desinfekcij se je za časa nevarnosti pred kolero po neštevilnih izkušnjah koristna izkazala in gotovo mnogo krajev celo pred morijo obvarovala; delj tega so vvedla mnoga mesta na Angleškem in v severnej Ameriki desinfekcije celo onda, ko jim ne preti nobena morija. In glej pokazalo se je, da imajo od teh dob veliko menj bolnikov na leto, kakor pa popred brez tega ravnanja. Leta 1871 pride v izhodnej Rusiji po jeden ali več bolnikov na kolero v zdrave vasi, prebivalci podučeni od oblasti in zdravnikov so rabili desinfekcije natančno, najbolj ko je bilo mogoče, in glej čez petdeset vasi in krajev se je obvarovalo čistoma hude morije. Toraj nenadoma rabite desinfekcije, kakor hitro slišite, da se kolera bliža vašim krajem in ravnajte toliko časa tako, dokler proteča nevarnost ni minola. Slavni Pettenkoffer, ki nas tudi o rabi desinfekcij najbolj temeljito podučuje, pravi da je skoro zastonj obrezkuževanje začeti še le, ko se je kje že morija ali občno bolehanje začelo.

Še bolj skerbno in natančno se mora vse to nadaljevati, če začenjajo posamezniki, popotniki ali domačini že na kolero bolehati, ko vnema se občno bolehanje in umiranje.

(Konec prihodnjič.)

Smešnice.

* Neki pruski častnik je z avstrijskim v enej gostilnici obedoval. Med drugimi jedili položil se tudi skleda rakov na mizo, pa ravno tako, da pridejo največi raki pred Avstrijanca. To Prusa na tihem močno jezi in išče priložnosti, kako bi si velike rake z lepo pred se spravil. Začne pripovedovati, kako da se je na Pruskem vse preobrnilo in zboljšalo, posebno kar vojaški stan zadeva. Med svojim govorom oberne, kakor bi sam ne vedel, skledo z raki ter pristavi: Gotovo moj dragi tovarš, pri nas se vse obrača. — Prijazno se Avstrijanec nasmehne in dostavi: Ljubi moj, pri nas pa je vsa druga. Naš mili cesar vse pri mirú pusté — prime za skledo in jo zopet oberne.

* „Ko bi ravno čiste vode ne bilo pri rokah, pa bi se zelo mudilo, ali se sme z juho kerstiti?“ tako vpraša učitelj pri bogoslovskem izpraševanju nekega učenca. Ta hitro odgovori: „Če bi se juha iz semeniške kuhinje vzela, brez pomisleka.“ —

* Neki vrednik pošlje gerdo pisani in slabi rokopis s sledečimi besedami nazaj: „Vašega rokopisa ne morem porabiti, ker je pregerdo pisan; le takim pisateljem je pripuščeno gerdo pisati, ki dobro pišejo.“ — V.

Ogled po svetu.

A vstrijsko-ogerska država. V delegacijah se pretresa skupni proračun, in odbor za proračun cisaljtanske delegacije striže, kolikor more, denarne tirjatve ministerstev. Posebno se trudi nekdanji minister Giskra, kakor se sliši iz osebnih vzrokov, tirjativam vojnega ministra, kolikor le mogoče odbiti. Giskra je namreč opravični svetovalec železnice v Černovce, in ker se je nadvojvoda Albrecht pri svojem popotovanju po tej železnici, prepričal, da je v sedanjem stanu popolnoma nerabljiva v slučaju vojske, je cesarja opozoril na to, in cesar je ukazal, da se ima resno postaviti proti vodstvu te železnice; to je menda krivo, da Giskra zdaj zabavlja proti vojnemu ministru in vojni stranki, katere pokrovitelj je ravno nadvojvoda Albrecht. A vse to ropotanje bode malo koristilo, ker skupne delegacije bodo konečno vendar denar dovolile. — Pri razpravi o proračunu ministra zunanjih zadev, so nemški ustavoverci izrekli, da so zadovoljni s politiko Andrassyeva, dovolili so mu tudi dizpozicijski fond. Samo dr. Poklukar in Greuter sta, varovaje svoje stališče proti Andrassyu, glasovala proti dovoljenju. — V ogerskem državnem zboru je debata o adresi manj zanimiva, kakor se je pričakovalo. Ker Deakovci v svesti svoje večine, pusté opozicionalce mirno govoriti, pri glasovanju pa jim podero vse naklepe. Levičnjak Tissa je ostro govoril proti vladni stranki; dal je s tem povod vladnim listom, da še bolj zabavljajo čez levičnjake. — V Pragi je sodnija izdatelje českich listov, toženih zaradi neplačane kolkovine, spoznala nekrive. — Cesar Ferdinand se je one dni povernil iz svojega poletnega stanovanja v Prago. Bivši vladar je bolehen in tako slab, da so ga morali nesti iz železničnega voza v kočijo. Kakor znano, ima cesar Ferdinand sedaj 79 let.

Zunanje države. V Prusko-nemških državah se godé nasilstva, ktere nam jasno kažejo, kaj bi Prusi s Slovani storili, ko bi si njih dežele prisvojili. V Elzasu in Lotaringiji, ktere so poprej k Francoskej spadale, so morali vsi francozki prebivalci, kteri se niso dali zavezati, da postanejo Nemci, svojo domačijo zapustiti in preko meje izseliti se. Samo iz mesta Metz se je izselilo čez 14.000, preko mesta Nancy je šlo kakih 88.000 tacihih pregnanih izseljencev. — Dostojnikom pruske armade je zapovedano učiti se z veliko pridnostjo ruskega jezika. Znano je, da je bilo pruskim oficirjem pred avstrijsko-prusko vojno zapovedano učiti se češkega jezika. — Leon Gambetta, bivši diktator francozki, potuje po južnem Francozskem, kjer ga povsod navdušeno sprejemajo. — Serbski knez Milan je ukazal vstanoviti serbsko kmetijsko družbo. 7. t. m. se je v Kragujevacu odperla kmetijska razstava. Nazoč je bil tudi knez Milan. — Černogorski učitelji so zborovali one dni v Cetinju. Knez Nikola je sam obiskal zbornjoče učitelje in obljubil po odteku leta najboljšima dvema redove podeljiti.

Razne novice.

„Slavjan“, časnik slovstven i uzajemen za Slavjane književne i prosvetljene je naslov novemu znanstvenemu časniku, ki ga bode izdajal, deloma v gajici, deloma v cirilici, naš občeznani pisatelj in domorodec g. župnik Matija Majar. Ker občudovanja vredno marljivost našega v slovanski književnosti in slovanskih narečjih izobraženega veljaka do do-

brega poznamo, želimo listu njegovemu serčni došel in veseli uspeh!

„Slavjan“ bode izhajal desetkrat na leto ter veljal s poštnino vred 3 gold.

Pervi list „na ogled“ izide v začetku prihodnega meseca. Kadar ga vdobimo, hočemo več o njem pisati.

Celovška čitalnica. Društveni odbor uljudno vabi vse častite gg. soude k občenemu zboru, ki bode v nedeljo 13. t. m. ob 7 uri zvečer v novem stanovanju (Sandwirtova gostilna I. nadstropje). Na dnevnem redu je: sporočilo tajnikovo, knjižničarjevo in denarničarjevo; volitev račun. pregledovalcev; volitev novega odbora in slednjič predlogi posameznih udov.

Ker bode prihodnji zbor jako važen, bi bilo serčno želeto, da se vdeležijo vsi čitalničarji. Ob enem še enkrat opominja odbor vse tukajšne, kakor vnanje g. domorodce, da pristopijo k društvu. Vstopnina znaša en goldinar, mesečina 50 kr.; vnanji udje plačajo na leto 2 gold. —

V odbor „Slovenske Matice“ so po hudi borbi izvoljeni sledeči gosp.: Dr. Leon Vončina, dr. J. Razlag, France Kosár, Mihael Hermann, dr. J. Sterbenc, dr. Tonkli, Ivan Tomšič, dr. Poklukar, Drag. Šavnik, Andrej Winkler in France Sovan star.

Društvo „Šola“ je pri občenem zboru sklenilo preseliti se iz Idrije v Ljubljano in svoje delovanje razširiti po vseh slovenskih pokrajinah in javno nabirati darove po šolah. V tem zmislu se imajo premeniti društvena pravila. V osnovalni odbor so bili voljeni dr. Razlag, dr. Vošnjak, Praprotnik, Tomšič, Močnik, Stegnar. Za protektorja društvu se je volil slavno znani šolski prijatelj baron Cojz.

Glasbena matica. V kolo različnih slovenskih društev, ki vsestransko pospešujejo napredek našega naroda, stopilo je novo društvo, glasbena matica v Ljubljani. Ona bo imela nalogo podpirati in gojiti slovensko narodno glasbo ter bo v ta namen na svetlo dajala dobre slovenske kompozicije za cerkev, šolo in dom, nabirala po vsi slovenski zemlji narodne pesmi in jih po zbirkih na svetlo dajala, skerbela, da se osnuje glasbena knjižnica, napravljala glasbene produkcije itd.

Družniki plačujejo na leto 2 gld., ustanovniki pa plačajo 40 gld. enkrat za vselej ali pa po 10 gld. v štirih letih zaporedoma.

Ker so Slovenci sploh nadarjeni z dobrimi glasovi in s posebno ljubeznijo do petja, nadejati se je, da glasbena matica kmalo pridobi prav mnogo udov in izdatne podpore.

† **Jurij Kosmač**, skriptor na ljubljanski licealni biblioteki je umerl 1. t. m. Rajni je bil tudi slovenski pisatelj. Več njegovih spisov je priobčila družba sv. Mohora. Bodi mu zemljica lahka! *Nekaj tere kojigo mi je dala v licealni knjižnici v roko. R. i. p.*

Kurzi na Dunaji 9. oktobra 1872.

Kreditne akcije	gld. 327.60	Nadavek na srebro	gld. 108.75
Národno posojilo	„ 65.45	Napoleondori	„ 8.75

Žitna cena v Celovcu.

Po vaganu:

pšenica gld. 6.95	—	rež gld. 4.10	—	ječmen gld. 3.38.	—	oves
		gld. 1.85	—	ajda gld. 4.04	—	tursica gld. 3.85